การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

โสมวรรณ สุขประเสริฐ
ฝ่ายความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

Global Action for Environment; 1972-2020

1972	1987	1992	2002	2012	2015	2020

UN Conference on the Human Environment considered the need for a common outlook and for common principles to inspire and guide the peoples of the world in the preservation and enhancement of the human environment

Stockholm Conference (UNCHE)

" *Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.*"

"Our Common Future", 1987

Brundtland Commission

the United Nations Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro, Brazil in 1992, and **Agenda 21**

Earth Summit

United Nations **Commission on Sustainable Development** (CSD) established in Dec 1992

WEHAB (water ,energy health ,agriculture and biodiversity)

WSSD

RIO +10

Earth Summit 2002 or **World Summit on Sustainable Development** (WSSD) in Johannesburg, South Africa in 2002

RIO +20

MDGs

Towards "Green Economy"

2010-2020 UN Decade on Biodiversity

Earth Summit: 1992

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD)

EXCOP: 2000

Cartagena Protocol on Biosafety

Nagoya Protocol on Access and Benefit-sharing

COP10: 2010

Cartagena Protocol on Biosafety

COP10: 2010

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
(Convention on Biological Diversity: CBD)

ประเทศไทยให้สัตยาบันเป็น
ภาคี CBD
ในวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546
มีผลบังคับใช้ตั้งแต่
วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547
เป็นประเทศภาคีอันดับที่ 188

ปัจจุบันมีประเทศที่ให้สัตยาบันและภาคยานุวัตต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว 193 ประเทศ

ประเทศที่ลงนามแล้วแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน คือ สหรัฐอเมริกา

ประเทศที่ไม่ได้ลงนามและให้สัตยาบัน คือ Andorra, Holy See, และ South Sudan

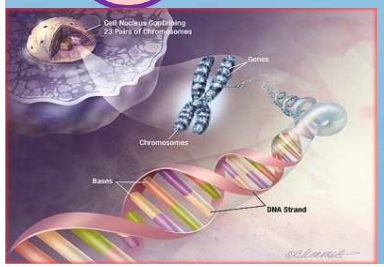

การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity)

มาตราที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 1	วัตถุประสงค์
มาตรา 2	การใช้คำศัพท์
มาตรา 8 (j)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
มาตรา 15	การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
มาตรา 16	การเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยี
มาตรา 19	การควบคุมดูแลเทคโนโลยีชีวภาพและการจัดสรรผลประโยชน์ (วรรค 1 และวรรค 2)

วัตถุประสงค์ของ CBD

- อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- ใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

- แบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม โดยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

ABS ภายใต้ CBD

มาตรา 15

- รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติของตน (1)
- แต่ละภาคีจะต้องสร้างเงื่อนไขเพื่ออำนวยให้ในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม (2)
- การเข้าถึงจะต้องได้รับอนุญาตจากภาคีผู้ให้ และต้องมีการทำความตกลงร่วมกัน (ต้องมี prior inform consent: PIC และ mutually agree term: MAT) (4 และ 5)
- ภาคีผู้ใช้จะต้องพยายามให้ภาคีผู้ให้มีส่วนร่วมในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หากเป็นไปได้ให้ทำการวิจัยในภาคีผู้ให้ (6)

วิวัฒนาการของการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ (ABS) ภายใต้ CBD

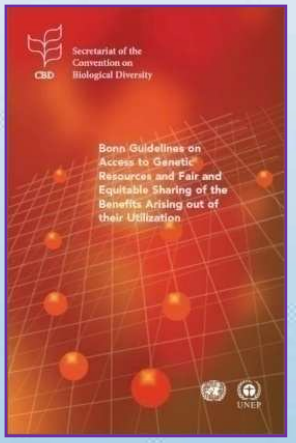

แนวทางบอนน์ ค.ศ. 2001 – 2002

ค.ศ. 2002 - 2009

ระบอบระหว่างประเทศ (International Regime)

พิธีสารนาโงยา ค.ศ. 2010

ปัจจุบันมีประเทศที่ให้สัตยาบันแล้ว 15 ประเทศ ได้แก่

Gabon, Jordan, Rwanda, Seychelles, Mexico, Lao, India, Fiji, Ethiopia, Panama, Mauritius, South Africa, Albania, Micronesia, Botswana

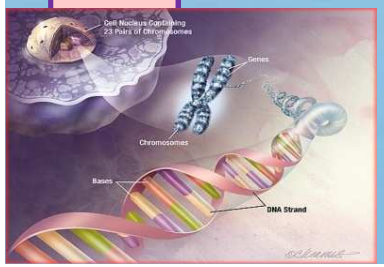

พิธีสารนาโงยา (NP)

- สอดคล้องกับข้อกำหนดของ CBD และรับหลักการดำเนินงานของแนวทางบอนน์
- เน้นการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม
- เพิ่มเติม กลไกการปฏิบัติตาม (compliance)
- มีผลผูกพันทางกฎหมาย
- ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ NP

- การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ GR อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม
- การเข้าถึง GR อย่างเหมาะสม
- การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม
- คำนึงถึงสิทธิเหนือทรัพยากรและเทคโนโลยี (และโดยกลไกทางการเงินที่เหมาะสม) เพื่อช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ขอบเขต NP

- GR ในขอบเขตมาตรา 15 ของ CBD
  - คือ GR ในประเทศแหล่งกำเนิด หรือ GR ที่ได้รับมาโดยสอดคล้องกับ CBD
  - ประเทศแหล่งกำเนิด GR หมายถึง ประเทศเจ้าของ GR ในสภาพตามถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ
  - สภาพตามถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ หมายถึง สภาพซึ่ง GR มีอยู่ในระบบนิเวศและในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและสำหรับกรณีที่เป็นชนิดพันธุ์เลี้ยงหรือปลูก, หมายถึงในสภาพแวดล้อมซึ่งชนิดพันธุ์เหล่านั้นได้ถูกพัฒนาจนมีลักษณะ/คุณสมบัติแตกต่างไปจากเดิม
- ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ GR
- TK ที่เกี่ยวข้องกับ GR
- ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ TK เหล่านั้น

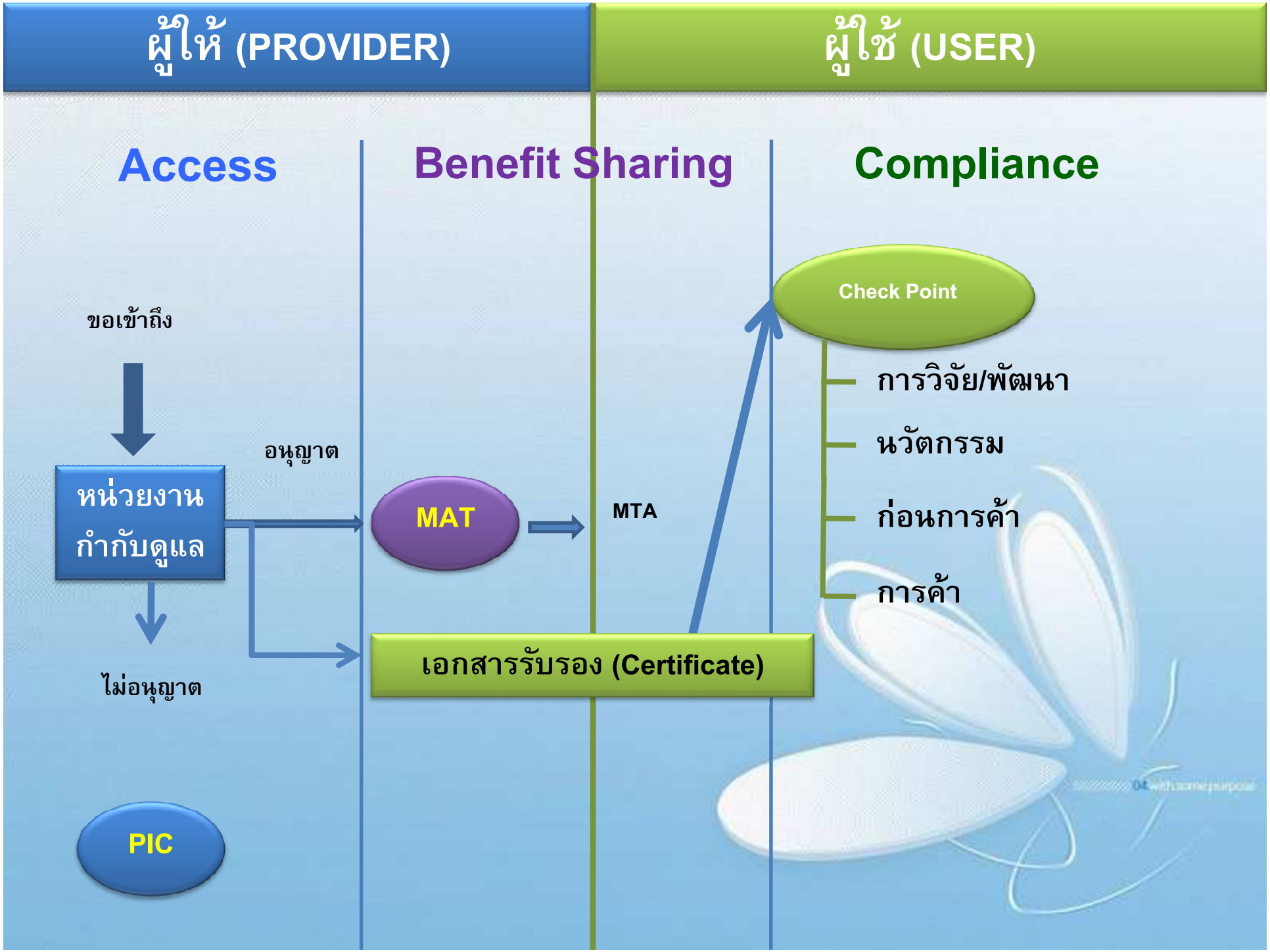
ผู้ให้ (PROVIDER)
ผู้ใช้ (USER)
Access
Benefit Sharing
Compliance
ขอเข้าถึง
หน่วยงาน
กำกับดูแล
อนุญาต
ไม่อนุญาต
MAT
MTA
Check Point
การวิจัย/พัฒนา
นวัตกรรม
ก่อนการค้า
การค้า
เอกสารรับรอง (Certificate)
PIC

ABS กับ ASEAN

CBD

- ทุกประเทศใน ASEAN เป็นภาคี CBD แล้ว
- ประเทศแรก คือ Myanmar
- ประเทศสุดท้าย คือ Brunei

NP

- Lao เป็นภาคีแล้ว
- Cambodia, Indonesia, Thailand ลงนามแล้ว
- Brunei, Malasia, Myanmar, Philippines, Singapore, *Timor-Leste*, Viet Nam ยังไม่ได้ลงนาม

ทำไม
ประเทศใน ASEAN ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เป็นภาคี NP

- เป็นเรื่องใหม่ เข้าใจยากว่า การใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม
  - จะสามารถช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและธรรมชาติอย่างไร
  - จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นได้อย่างไร
- การจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและข้อผูกพันที่มีประสิทธิผล
- การไกล่เกลี่ยเมื่อมีประเด็นขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- การจัดทำกฎหมายใหม่และการจัดการด้านบริหาร
- การศึกษาของสาธารณชน
- ประเด็นอื่น ๆ

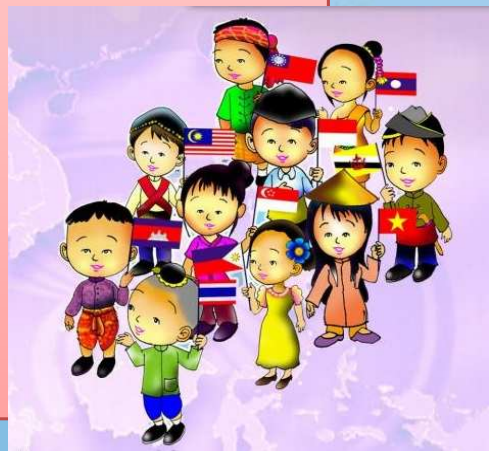

การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์

- ทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพและกฎหมายที่มีหลักการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์
- จัดทำระเบียบเพื่อปิดช่องว่างทรัพยากรชีวภาพที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ดูแล เช่น ทรัพยากรสัตว์ จุลินทรีย์ หรือส่วนของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ
- สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำระเบียบฯ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงาน
- จำแนกหน่วยงานดูแลทรัพยากรชีวภาพ เพื่อเตรียมกำหนดหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ (competent authority)
- จำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ

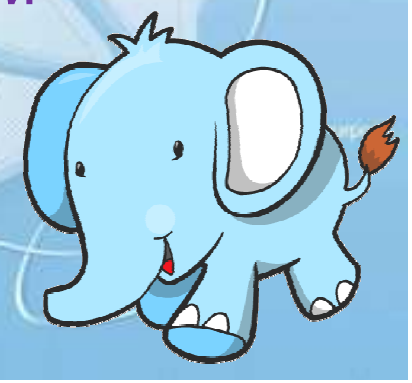

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ABS ของประเทศไทย

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
- พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542
- ระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. 2550
- ระเบียบ กอช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ
- ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ. ....

ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554

11 มกราคม 2554
ครม. มีมติเห็นชอบ

4 มีนาคม 2554
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

5 มีนาคม 2554
มีผลบังคับใช้

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องยึดถือปฏิบัติ หรือออกกฎหมายลำดับรอง หรือจัดทำกลไก เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

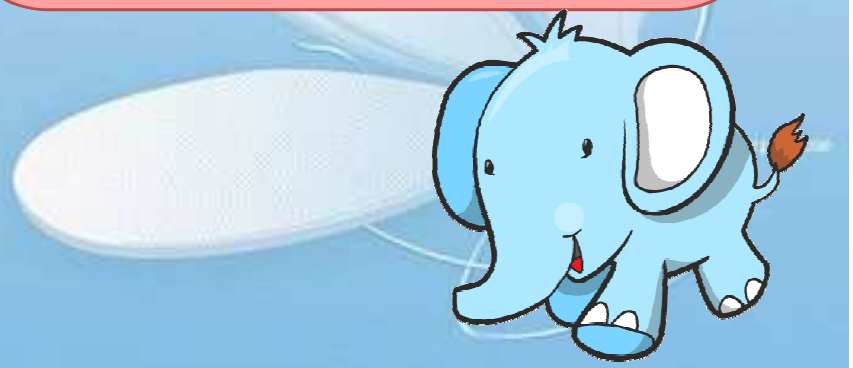

“ทรัพยากรชีวภาพ”

เป็นความหมายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2543 ข้อ 3

หมายความถึง ทรัพยากรพันธุกรรม สิ่งมีชีวิตหรือส่วนใด ๆ ของสิ่งมีชีวิต กลุ่มของสิ่งมีชีวิตชนิดพันธุ์เดียวกัน หรือองค์ประกอบที่มีชีวิตของระบบนิเวศ ซึ่งมีประโยชน์หรือคุณค่าตามความเป็นจริงหรือตามศักยภาพต่อมนุษยชาติ

“การเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ”

หมายความว่า การเข้าไปเก็บ หรือรวบรวมทรัพยากรชีวภาพ เพื่อนำทรัพยากรชีวภาพ รวมถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพนั้นไปใช้ประโยชน์

“หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย”

หมายความว่า หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตาม
- กฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช
- กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช
- กฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- กฎหมายว่าด้วยเชื้อโรคและพิษจากสัตว์
- กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

หรือกฎหมายอื่นตามที่ กอช. กำหนด

กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว
หน่วยเก็บรักษาสายพันธุ์
จุลินทรีย์ทางการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมป่าไม้
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า
และพันธุ์พืช
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
กระทรวงสาธารณสุขกรมพัฒนา
การแพทย์แผนไทยและ
การแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารสุข

“หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองทรัพยากรชีวภาพ”

หมายความว่า หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ศึกษา หรือวิจัย หรือเผยแพร่ หรือครอบครอง หรือจำหน่ายทรัพยากรชีวภาพตามกฎหมาย

กรมประมง กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศูนย์เก็บรวบรวมสายพันธุ์จุลินทรีย์กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง องค์การสวนสัตว์ องค์การสวนพฤษศาสตร์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถาบันการศึกษาของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ

ฯลฯ

“ชุมชนท้องถิ่น”

หมายความว่า ชุมชนที่มีการอบรมสั่งสอนหรือชักจูงให้อนุรักษ์หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นของตนอย่างยั่งยืน สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง หรือมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชีวภาพนั้นสืบต่อกันมา

“คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ” (“กอช.”)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ข้อ 5

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป็นประธานกรรมการ

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป็นกรรมการและเลขานุการ

ขั้นตอนการปฏิบัติ

ยื่นคำขอเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ

รับคำขอรับหนังสืออนุญาตเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพพร้อมเอกสารหลักฐานตามแบบที่ กอช. กำหนด (ข้อ 4)

ตรวจสอบความถูกต้องภายใน 30 วัน (ข้อ 5)

พิจารณาคำขอภายใน 90 วัน (ข้อ 7)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็น (ข้อ 6)

เห็นควรอนุญาต (ข้อ 8)

เห็นควรอนุญาต (ข้อ 8)

แจ้ง

ผู้ยื่นคำขอเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ ให้ส่ง แผนงานโครงการ ฯ ฉบับสมบูรณ์ ภายใน 30 วัน (ข้อ 8)

จัดทำข้อตกลง (ข้อ 8)

ออกหนังสืออนุญาต ตามแบบที่ กอช.กำหนด (ข้อ 8)

การพิจารณาจัดทำข้อตกลง (ข้อ 8)

ไม่ต้องทำข้อตกลง (ข้อ 9) ในกรณี

- การเข้าถึงเป็นไปเพื่อการศึกษาวิจัย ค้นคว้า หรือทดลองทางวิชาการตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย
- ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์
- มีหนังสือรับรองจากสถาบันการศึกษา

ข้อตกลงที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์ (ข้อ 12)

ข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์ (ข้อ 13)

หลังออกหนังสืออนุญาต (ข้อ 8)
ตรวจสอบ ติดตาม กำกับดูแล และรายงานผล (ข้อ 14 และ 15)
ตกลงให้ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 3 เดือน ต่อ 1 ครั้ง (ข้อ 14)
รายงานความก้าวหน้าให้ กอช. ทราบอย่างน้อย 6 เดือน ต่อ 1 ครั้ง (ข้อ 15)
รายงานผลให้ กอช. ทราบ เมื่อหนังสืออนุญาตสิ้นสุด (ข้อ 15)

คำขอรับหนังสืออนุญาตและหนังสืออนุญาตเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพตามแบบที่กอช. กำหนด (ระเบียบฯ ข้อ 4 และ ข้อ 8)

การประชุม กอช. เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2554 มีมติเห็นชอบแบบคำขอรับหนังสืออนุญาตและหนังสืออนุญาตของ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และ

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

เป็นคำขอรับหนังสืออนุญาตและหนังสืออนุญาตเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ ตามแบบที่ กอช. กำหนด

เอกสารตัวอย่าง เพื่อช่วยดำเนินการ

- แบบตัวอย่างข้อตกลงการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ
  - ข้อตกลงที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์
  - ข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพาณิชย์
- เอกสารประกอบการถ่ายโอนทรัพยากรชีวภาพ
  - **Material Transfer Agreement (MTA)**
  - **Certificate of Origination**

http://chm-thai.onep.go.th/

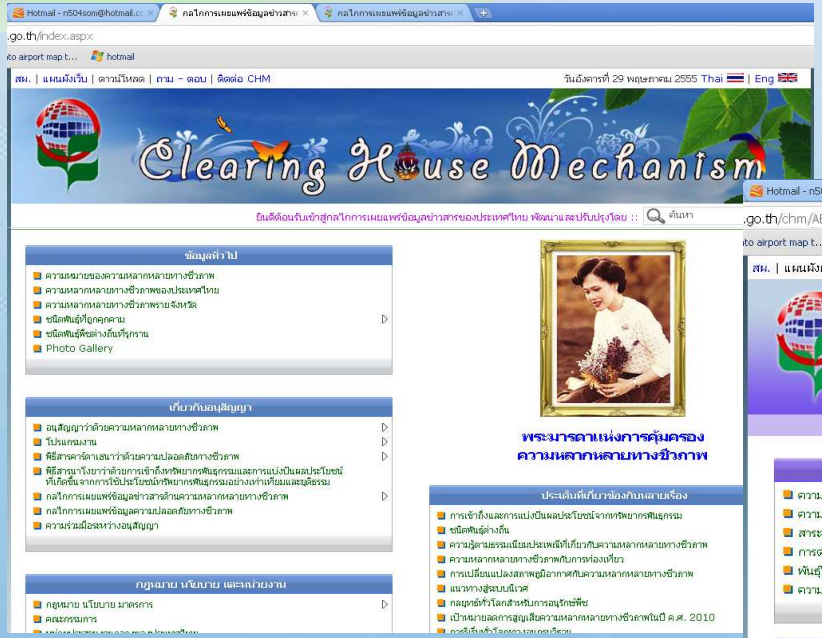

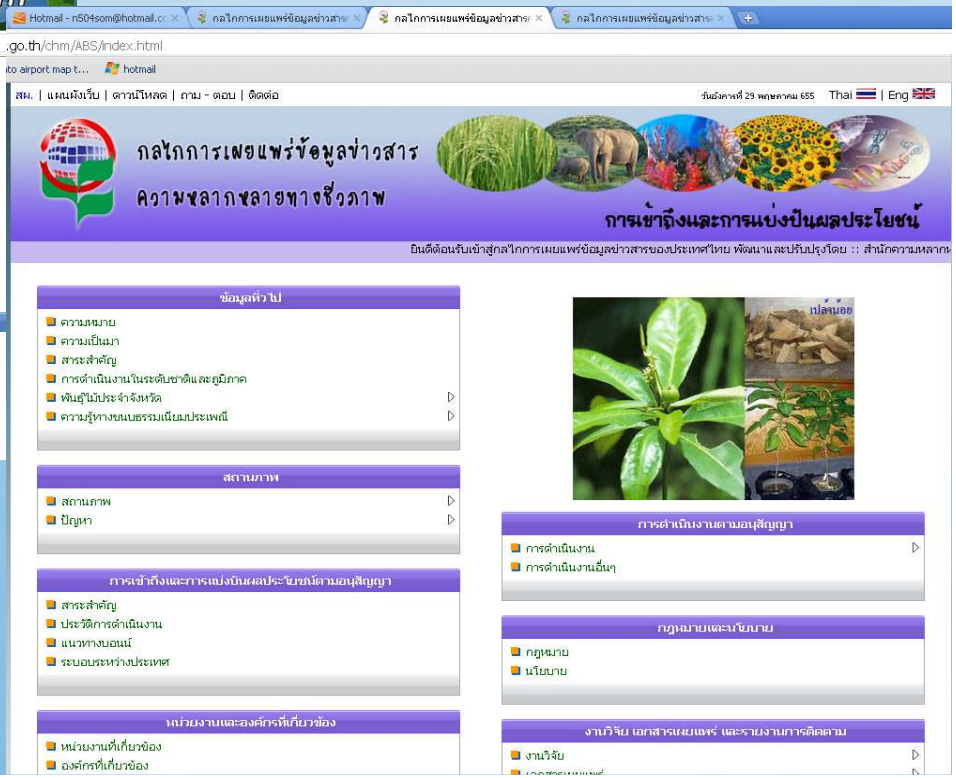

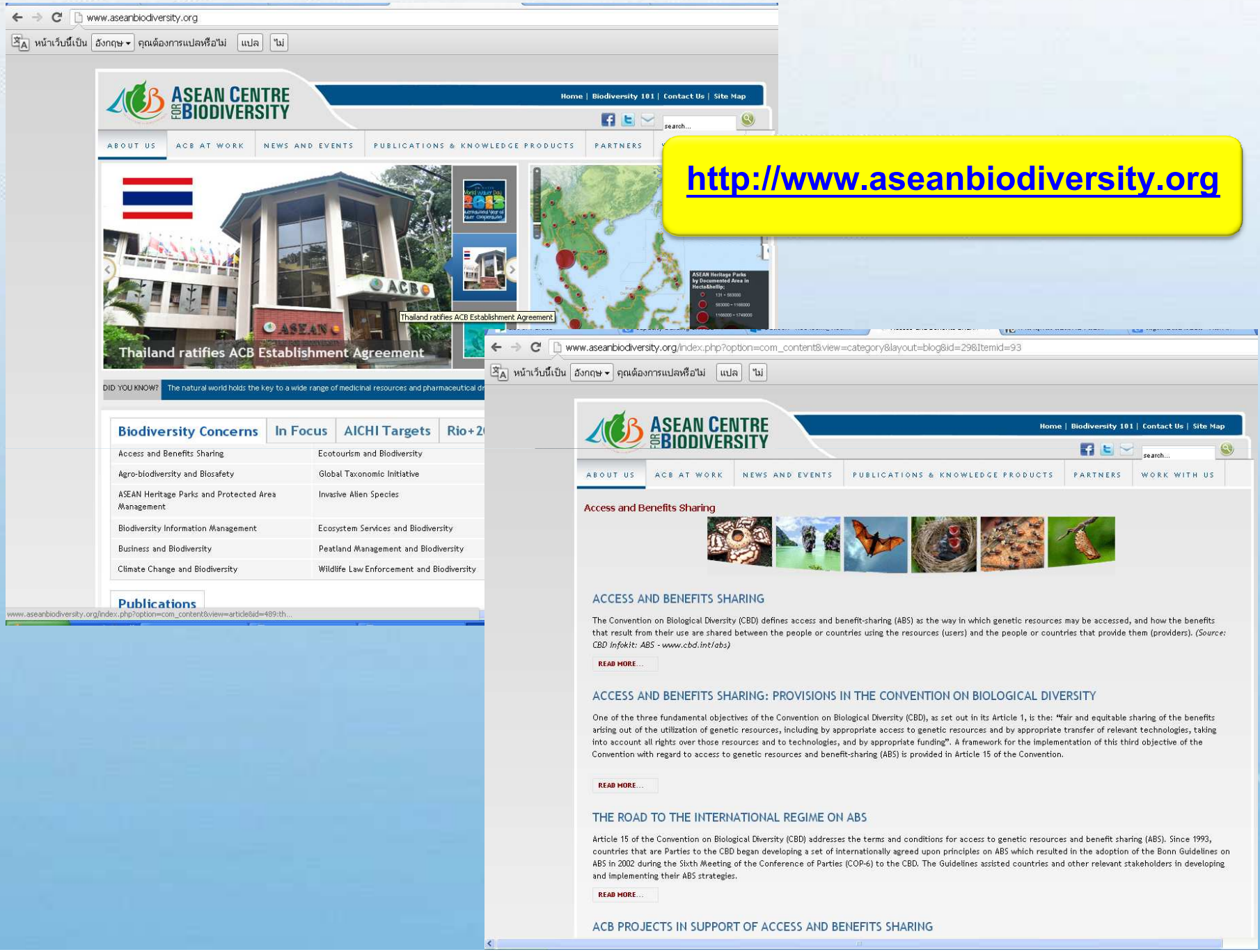
www.aseanbiodiversity.org
ASEAN CENTRE FOR BIODIVERSITY
Home | Biodiversity 101 | Contact Us | Site Map
ABOUT US
ACB AT WORK
NEWS AND EVENTS
PUBLICATIONS & KNOWLEDGE PRODUCTS
PARTNERS
Thailand ratifies ACB Establishment Agreement
DID YOU KNOW?
Biodiversity Concerns
In Focus
AICHI Targets
Access and Benefits Sharing
Ecotourism and Biodiversity
Agro-biodiversity and Biosafety
Global Taxonomic Initiative
ASEAN Heritage Parks and Protected Area Management
Invasive Alien Species
Biodiversity Information Management
Ecosystem Services and Biodiversity
Business and Biodiversity
Peatland Management and Biodiversity
Climate Change and Biodiversity
Wildlife Law Enforcement and Biodiversity
Publications
http://www.aseanbiodiversity.org
www.aseanbiodiversity.org/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=29&Itemid=93
WORK WITH US
Access and Benefits Sharing
ACCESS AND BENEFITS SHARING
The Convention on Biological Diversity (CBD) defines access and benefit-sharing (ABS) as the way in which genetic resources may be accessed, and how the benefits that result from their use are shared between the people or countries using the resources (users) and the people or countries that provide them (providers). (Source: CBD Infokit: ABS - www.cbd.int/abs)
READ MORE...
ACCESS AND BENEFITS SHARING: PROVISIONS IN THE CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY
One of the three fundamental objectives of the Convention on Biological Diversity (CBD), as set out in its Article 1, is the: "fair and equitable sharing of the benefits arising out of the utilization of genetic resources, including by appropriate access to genetic resources and by appropriate transfer of relevant technologies, taking into account all rights over those resources and to technologies, and by appropriate funding". A framework for the implementation of this third objective of the Convention with regard to access to genetic resources and benefit-sharing (ABS) is provided in Article 15 of the Convention.
READ MORE...
THE ROAD TO THE INTERNATIONAL REGIME ON ABS
Article 15 of the Convention on Biological Diversity (CBD) addresses the terms and conditions for access to genetic resources and benefit sharing (ABS). Since 1993, countries that are Parties to the CBD began developing a set of internationally agreed upon principles on ABS which resulted in the adoption of the Bonn Guidelines on ABS in 2002 during the Sixth Meeting of the Conference of Parties (COP-6) to the CBD. The Guidelines assisted countries and other relevant stakeholders in developing and implementing their ABS strategies.
READ MORE...
ACB PROJECTS IN SUPPORT OF ACCESS AND BENEFITS SHARING

http://www.cbd.int/

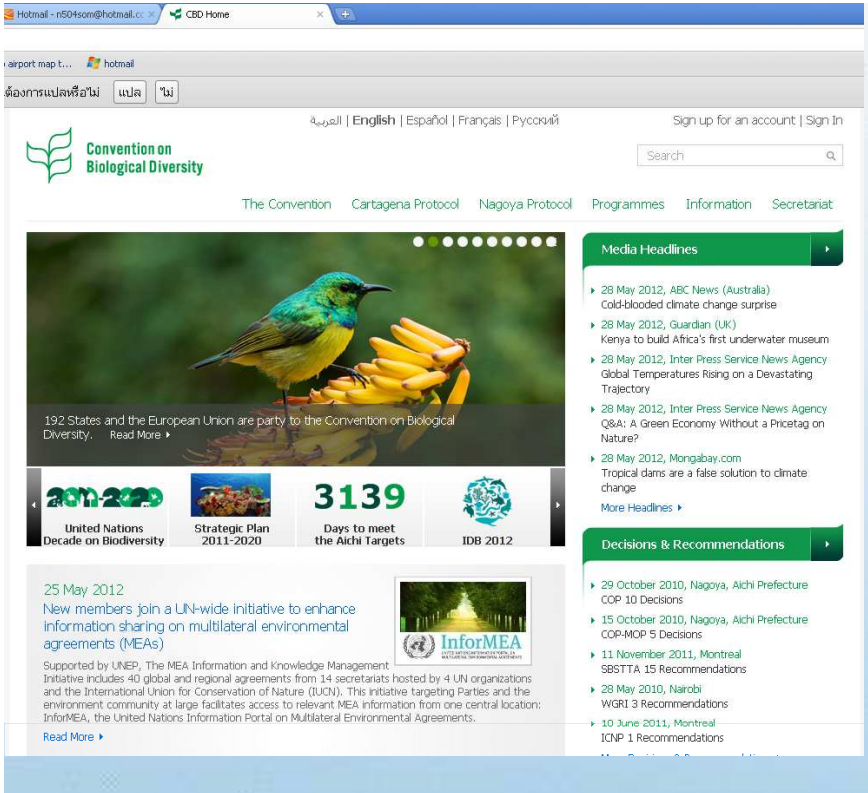

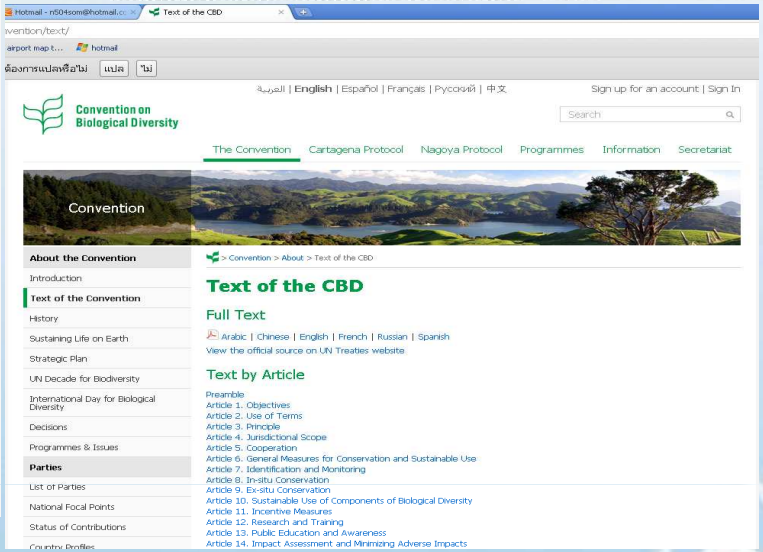

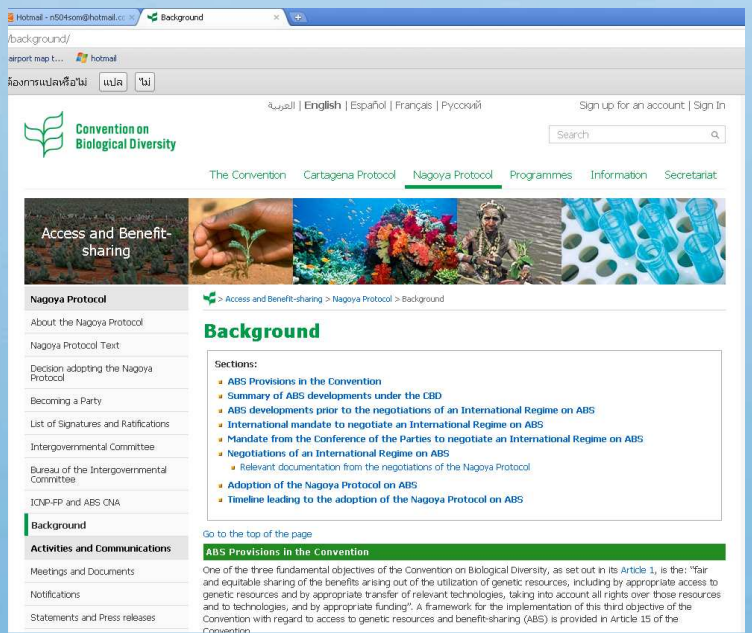

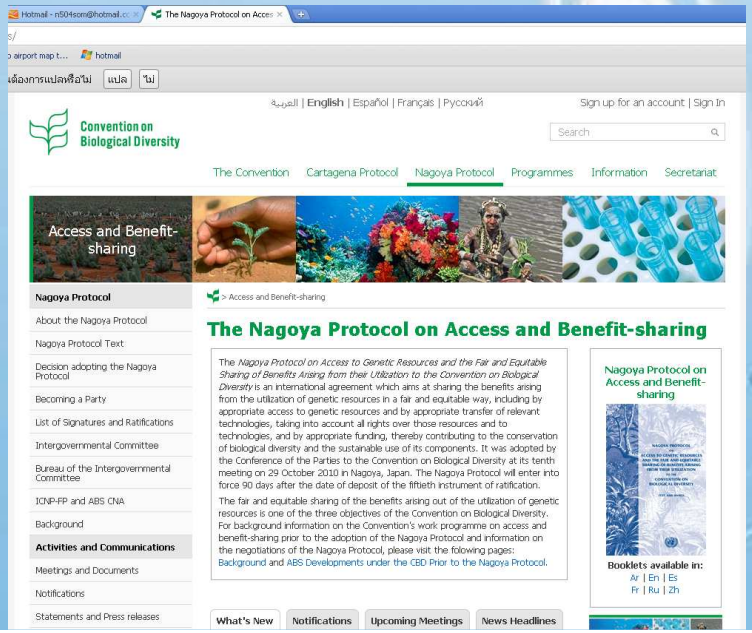
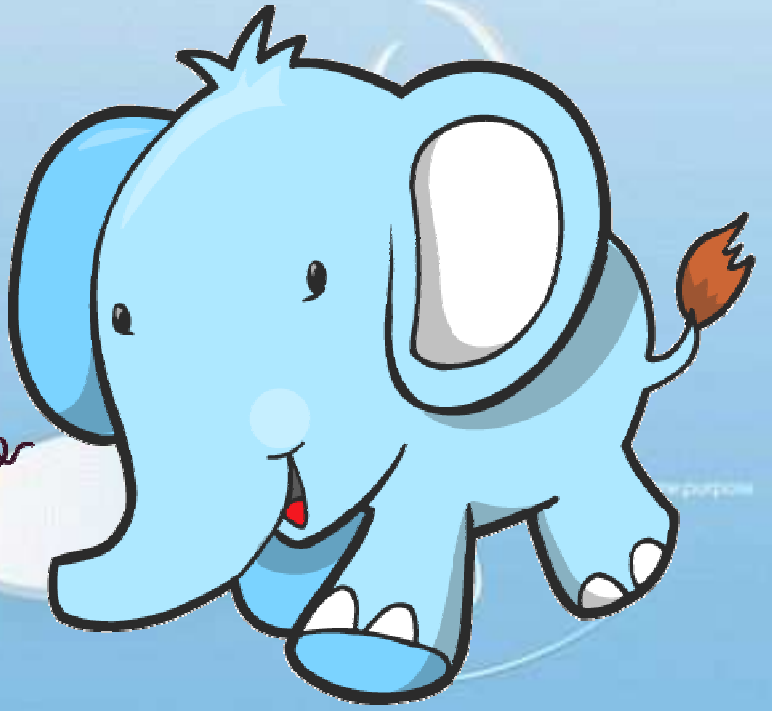
ขอบคุณค่ะ